

Republiken s P r e s i d e n t s
framställning till Ålands lagting om regeringens proposition till
riksdagen om godkännande av vissa bestämmelser i Europa-
avtalet med Lettland

Om ett internationellt fördrag som Finland ingår innehåller en bestämmelse i en fråga som enligt självstyrelselagen för Åland (1144/91) faller inom landskapets behörighet, skall lagtinget enligt 59 § 2 mom. i den nämnda lagen, för att bestämmelsen skall bli gällande i landskapet, ge sitt bifall till den författning genom vilken bestämmelsen sätts i kraft.

I det ovan nämnda avtalet ingår ett flertal bestämmelser på områden inom vilka lagtinget enligt självstyrelselagen för Åland har lagstiftningsbehörighet.

Med bifogande av regeringens proposition i saken, som även innehåller avtalstexten, föreslås

att Ålands lagting ger sitt bifall till att lagen träder i kraft i landskapet Åland till de delar den ovan nämnda överenskommelsen faller inom landskapets behörighet, under förutsättning att riksdagen antar lagförslaget i oförändrad form.

Helsingfors den 29 december 1995

Republiken s P r e s i d e n t

Matti Ahtisaari

Sauli Niinistö

Justitieminister Sauli Niinistö

Tillsammans med de andra baltiska länderna inledde Lettland förhandlingar om ett Europaavtal i början av år 1995. För Estlands del slutfördes förhandlingarna i februari 1995, för Lettlands och Litauens del i mars 1995. Avtalen paraferades den 12 april 1995 och undertecknades den 12 juni 1995. Det gamla frihandelsavtalet mellan EG och Lettland, som hade trätt i kraft i början av år 1995, togs som sådant in som en del av Europaavtalet.

Det största problemet i samtalen mellan EU och Lettland gällde behandlingen av bestämmelserna om arbetstagarnas fria rörlighet och innehållet i den princip som förbjuder diskriminering på grund av nationalitet. Lettland föreslog att personer som är stadigvarande bosatta i landet (den ryska befolkningen) skulle tas med i rörligheten, vilket kommissionen inte kunde godkänna.

Till det lettiska Europaavtalet hör en generell övergångstid som går ut den 31.12.1999.

Också i fråga om transittrafiken/genomfarten fanns problem, främst från EU:s sida, men dessa kunde redas ut.

Genom undertecknandet av Europaavtalen uppnådde Lettland och de andra baltiska länderna samma ställning som de övriga associerade länderna i Centraleuropa. De kan delta i genomförandet av EU:s strategi för Centraleuropa, inbegripet den s.k. etablerade dialogen. Denna strävar efter att förbereda länderna inför medlemskapet, utan att på något sätt föregripa medlemskapsförhandlingarna.

Enligt artikel 102 i anslutningsakten har Finland förbundit sig att tillämpa bestämmelserna i de avtal som anges i den första punkten i artikel 103 i anslutningsakten från den 1 januari 1995. Sådana avtal är bl.a. de Europaavtal som Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater ingått med Bulgarien, Polen, Rumänien, Slovakien, Tjeckien och Ungern. Särskilda protokoll kommer att upprättas över de avtalsändringar som har varit nödvändiga till följd av Finlands och de andra nya medlemsstaternas anslutning. I form av separata propositioner kommer dessa protokoll att inges till riksdagen för godkännande i sinom tid.

1.2. Avtalets huvudsakliga innehåll

Avtalen om associering gäller frihandel och politisk dialog och dessutom innehåller de

bestämmelser om bl.a. arbetskraftens rörlighet, grundande av företag, handel med tjänster, betalningar och kapital.

Avtalen innehåller också bestämmelser om samarbete på olika områden och bestämmelser som avser att utveckla och förbättra reglerna. Den ledande principen är en anpassning av den lettiska lagstiftningen till gemenskapsreglerna på de samsamarbetsområden som avtalet täcker. Genom denna anpassning eftersträvas bättre förutsättningar för Lettland att ansluta sig till Europeiska unionen.

Bland de särskilda samsamarbetsområden som avtalet täcker kan nämnas t.ex. konkurrensbestämmelser och andra ekonomiska bestämmelser, skydd av immateriell egendom, offentlig upphandling, industriellt samarbete, främjande och skydd av investeringar, jordbruks- och industristandarder och bedömning av överensstämmelse, vetenskapligt och teknologiskt samarbete, utbildning, jordbruk och jordbrukets förädlingsindustri, fiske, energi, kärnsäkerhet, miljö, transporter, telekommunikation, posttjänster, radiotrafik, finansieringstjänster, sysselsättning, social trygghet och konsumentskydd. Bestämmelserna som reglerar dessa områden är mycket generella och syftet är att stödja tillskapandet av institutioner på området samt dessa institutioners verksamhet. Om det behövs kommer associeringsrådet och associeringskommittén att fastställa lämpliga metoder för att utveckla samarbetet.

Europaavtalen administreras av associeringsråd som sammanträder minst en gång om året på ministernivå. Associeringsråden följer genomförandet av avtalen och ger, om det behövs, rekommendationer om ändringar eller kompletteringar i dem. I associeringskommittéerna behandlas avtalsfrågor på tjänstemannanivå.

1.3. Avtalets politiska betydelse

Genom Europaavtalet upprättas en associering mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater samt Lettland. Ett syfte med arrangemanget är bl.a. att skapa en lämplig ram för en dialog mellan parterna för att möjliggöra utvecklandet av nära politiska relationer. Till detta hör regelbundna politiska möten på högsta nivå. Vid dessa kan alla frågor som intresserar båda parterna behandlas för att stödja omvandlingsprocessen och sam-

ordna ställningstaganden som rör utrikespolitiken. Unionen och dess medlemsländer för denna politiska dialog med Lettland i enlighet med de former och förfaranden som fastställts med de associerade länderna. Lettland har fått tillträde till denna dialog redan innan avtalet trätt i kraft. Bilateral politiska samtal förs på ministernivå i associeringsrådet. Avtalet skapar sålunda ett ännu bättre multinationellt ramverk för utvecklandet av de politiska förbindelserna mellan Europeiska unionen och Lettland. Avtalet innehåller också bestämmelser om samtal på parlamentarisk nivå.

Finlands bilaterala politiska förbindelser med Lettland har utvecklats gynnsamt. Det bör konstateras att de bilaterala politiska relationerna inte ersätts av Europaavtalet utan att detta utgör en komplettering av dem.

1.4. Avtalets handelspolitiska betydelse

Godkännandet av avtalet har inga handelspolitiska verkningar jämfört med dagens läge. EG och Lettland har nämligen ingått ett frihandelsavtal redan före Finlands anslutning till EU. Frihandelsavtalet, som trädde i kraft vid ingången av 1995, blir som sådant en del av Europaavtalet och ersätts av Europaavtalet när det träder i kraft. Frihandelsavtalet tillämpas redan i Finland genom Finlands medlemskap i EU.

2. Propositionens verkningar

2.1. Ekonomiska verkningar

Avtalet har inga omedelbara ekonomiska verkningar jämfört med dagens läge. Avtalet omfattar dock flera samarbetsområden av olika typ, och därför kan tillväxt antas bl.a. inom det ekonomiska samarbetet och handeln mellan Finland och de baltiska länderna. Dessutom kan samarbetet komma att förutsätta särskild finansiering av olika verksamheter inom samarbetet, inbegripet tekniskt bistånd. Denna finansiering avtalas från fall till fall och sker antingen över gemenskapsbudgeten eller från finsk sida. Det är dock inte möjligt att närmare bedöma dessa ekonomiska verkningar i detta sammanhang. Beslutsfattandet kommer dock att ske inom ramen för statsbudgeten.

2.2. Organisatoriska och personella verkningar

Propositionen har inga verkningar med avseende på organisation eller personal. De möten med associeringsråden och kommittéerna som administrationen av avtalet medför kan skötas med nuvarande personal på det sätt som internationell praxis förutsätter.

2.3. Miljöeffekter

Propositionen har inga omedelbara miljökonsekvenser. Den syftar dock till att förbättra säkerheten vid kärnenergihanteringen och till att utveckla och stärka samarbetet för att skydda miljön och människornas hälsa. Avtalet innehåller flera samarbetsområden inom miljövärderna (artikel 83). För Finlands del är det viktigt att avtalet också avser skydd av Östersjön. Dessutom kan det också antas att avtalet kommer att bidra till en anpassning av den lettiska miljölagstiftningen till motsvarande EG-lagstiftning.

2.4. Verkningar på olika nationalitetsgruppers ställning

Propositionen syftar för sin del till bättre rättssäkerhet och jämlikhet för de medborgare i de avtalslutande staterna som vistas lagligen i landet, bl.a. på arbets- och sociallagstiftningens område. Avtalet förutsätter bl.a. att medborgare i de associerade länderna inte får diskrimineras i fråga om t.ex. arbetsförhållanden, löner eller uppsägning. Man försöker också beakta och samordna pensionsförmånerna oberoende av det land som arbetet utförts i. Avtalet påverkar inte de regler som gäller för inresa i en medlemsstat.

3. Ärendets beredning

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag i utrikesministeriet. Utlåtande har inbegärts av arbetsministeriet, finansministeriet, handels- och industriministeriet, inrikesministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, justitieministeriet, miljöministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, trafikministeriet och undervisningsministeriet samt av Finlands Bank, konkurrensverket och tullstyrelsen.

DETALJMOTIVERING

1. Avtalets innehåll

I artikel 1, punkt 1, upprättas en associering mellan EU och Lettland och i punkt 2 uppräknas associeringens mål.

Artiklarna 2—3 (avdelning I) innehåller de allmänna principerna. I artikel 2 konstateras att principerna i slutakten från Helsingfors och i Parisstadgan utgör en väsentlig del av avtalet och att det med tanke på stabiliteten i området är viktigt att de baltiska länderna utvecklar samarbetet mellan sig. I artikel 3 konstateras att ett associeringsråd regelbundet skall granska tillämpningen av avtalet och genomförandet av de ekonomiska reformerna.

Artiklarna 4—7 (avdelning II) gäller den politiska dialogen. I avtalet konstateras behovet av att utveckla och intensifiera dialogen, liksom även att eftersträva såväl ökad samstämmighet mellan parternas ståndpunkter i internationella frågor som bättre samarbete med EU inom utrikes- och säkerhetspolitiken. På ministernivå förs den politiska dialogen i associeringsrådet.

Artikel 8 (avdelning III) innehåller bestämmelserna om upprättandet av ett frihandelsområde. I avtalet konstateras att för Lettlands del inleds frihandeln med gemenskapen den 1 januari 1995 vid ikraftträdandet av frihandelsavtalet mellan parterna. I artikeln konstateras också hur resultatet av Uruguayrundan av GATT skall beaktas i avtalen.

I artiklarna 9—17 (avdelning III) konstateras i sak att lettiska industriprodukter har fortsatt tull- och kvotfritt tillträde till marknaden i EU:s medlemsstater enligt frihandelsavtalet som trädde i kraft den 1 januari 1995. På motsvarande sätt fick gemenskapen tull- och kvotfritt marknadstillträde i Lettland. För vissa känsliga industriprodukter har Lettland en långsammare tidtabell om fyra år.

Artikel 16 innehåller de specialarrangemang som skall tillämpas på textilier, dvs. dubbellkontroll. Närmare bestämmelser härom finns i protokoll nr 1. Yttre förädling sker enligt EU:s bestämmelser.

I artiklarna 18—21 (avdelning III) bestäms de arrangemang som gäller för jordbruket. För råvaror gäller i praktiken ett tredelat system som grundar sig på konsolidering av fördelarna som mest gynnad nation, plus de varor för vilka ingen importavgift utan endast tullar

uppbärs enligt gemenskapens gemensamma jordbrukspolitik. För levande djur och nötkött, får- och getkött beviljar gemenskapen gemensamma kvoter för de baltiska länderna. Inom ramen för dessa kvoter tillämpas sänkta tullar/importavgifter. Vissa råvaror inom jordbruket har särskilda tariffkvoter med 60 % sänkning av tull/importavgiften. På handeln med förädlade produkter tillämpas likaså vissa tariffmedgivanden. I artikel 21 bestäms att en särskild skyddsklausul som gör det möjligt att tillgripa ensidiga skyddsåtgärder om det behövs skall tillämpas på handeln med jordbruksprodukter.

Artiklarna 22—23 (avdelning III) innehåller bestämmelser om fiskerinäringen. De innehåller också tariffkvoter för vissa fiskar.

Artiklarna 24—36 (avdelning III) innehåller gemensamma bestämmelser för handeln mellan parterna. I artikel 25 bestäms att nya import- eller exporttullar eller kvantitativa begränsningar inte kommer att sättas i kraft. I punkt 2 i artikel 25 ingår bestämmelser om undantag till Lettlands jordbrukstariffer. Lettland ges möjlighet att införa tullar på införsel av vissa varor. Om beskattningsmässig likvärdighet för parternas produkter bestäms i artikel 26. I artikel 27 fastställs att avtalet inte hindrar att tullunioner upprättas. I artikel 28 ingår bestämmelser om undantagsåtgärder. I artikel 29 regleras dumpning. Artikel 30 innehåller bestämmelser om importstörningar.

Artikel 32 gäller statliga monopol som skall anpassas så att det vid utgången av 1998 inte sker diskriminering mellan EU:s medlemsstater och Lettland. I artikel 33 bestäms om skyddsåtgärder. I artikel 34 finns en bestämmelse om ursprungsregler. I artikel 35 uppräknas undantag som är motiverade av den allmänna moralen, den allmänna ordningen eller den allmänna säkerheten.

Avdelning IV i avtalet (artiklarna 37—60) innehåller bestämmelser om arbetstagares rörlighet, om etableringsrätt och om tillhandahållande av tjänster.

Enligt artikel 37 får lettiska medborgare inte diskrimineras på grund av sin nationalitet vad avser arbetsförhållanden, avlöning eller uppsägning. Med undantag av säsongarbetare och arbetstagare som kommer till landet med stöd av bilaterala avtal enligt artikel 41 har även en arbetstagares make och barn, vilka är lagligen

bosatta i landet, tillträde till medlemsstatens arbetsmarknad enligt gällande villkor och formaliteter under den tid arbetstagaren har rätt att arbeta i medlemslandet. Detta hindrar dock inte att medlemsstaten tillämpar en bestämmelse som eventuellt ingår i ett bilateralt avtal enligt artikel 41 och som är förmånligare för arbetstagarens familjemedlem. I samarbetsprotokollet mellan Finlands och Lettlands arbetsministerium har man kommit överens om att utveckla samarbetet bl.a. i fråga om arbetskraftens rörlighet, men villkoren för arbetskraftens rörlighet har inte avtalats särskilt.

Enligt punkt 2 i artikel 37 skall Lettland garantera motsvarande rättigheter för unionsstaternas medborgare som är lagligen anställda i Lettland och för deras makar och barn, som är lagligen bosatta i Lettland, om inte annat följer av de bestämmelser som skall tillämpas. Enligt artikel 56 avser avtalets bestämmelser inte fri rörlighet för arbetskraften. Varje enskild medlemsstat skall genom uppehålls- och arbetstillstånd ha rätt att bestämma om associeringslandets medborgares inresor i enlighet med sina egna nationella regler. På arbete som utförs i Finland tillämpas finsk arbetslagstiftning och en förutsättning för att arbetstillstånd skall beviljas är dessutom att utlänningens löne- och arbetsvillkor är förenliga med gällande kollektivavtal.

Utlänningars inresa i Finland och deras vistelse och arbete här regleras i utlänningslagen (378/91). Tillämpningen av reglerna om arbetstillstånd fastställs i utlänningsförordningen (142/94) samt i den föreskrift (M1/94 AM) som arbetsministeriet utfärdat med stöd av förordningen. Familjemedlemmar till arbetstagare som beviljats uppehålls- och arbetstillstånd för fortsatt vistelse i landet (s.k. A-status) får arbetstillstånd utan arbetsmarknadspolitisk prövning. Permanent uppehållstillstånd beviljas efter två års vistelse i landet. En person som fått permanent uppehållstillstånd och dennes familjemedlemmar kan arbeta utan arbetstillstånd. I fråga om familjemedlemmar till arbetstagare som beviljats tidsbundet uppehålls- och arbetstillstånd tillämpas arbetsmarknadspolitisk prövning.

Artikel 38 innehåller bestämmelser om samordning av den sociala tryggheten. Enligt dessa skall fullgjorda försäkrings-, arbets- eller sättningsmånader för lettiska arbetstagare, som arbetar i en EU-stat, och för deras familjemedlemmar adderas bl.a. med tanke på pensioner.

Enligt den andra strecksatsen i artikeln kan i denna strecksats angivna pensioner fritt överföras enligt den betalande medlemsstatens valutakurser. För det tredje får lettiska arbetstagare familjebidrag för sina familjemedlemmar på medlemsstatens territorium. Lettland beviljar för sin del rätt att addera perioder och rätt till familjebidrag för de EU-medborgare och deras familjemedlemmar som vistas på litauiskt territorium.

Enligt artikel 39 skall associeringsrådet genom beslut anta lämpliga bestämmelser och administrativa regler för att genomföra det mål som fastställs i föregående artikel. Associeringsrådets bestämmelser får dock inte påverka de rättigheter och skyldigheter som uppkommer genom bilaterala avtal mellan Lettland och medlemsländerna, om dessa avtal föreskriver en mera gynnad behandling av medborgare i Lettland eller medlemsstaterna enligt artiklarna 40 och 41.

De ovannämnda avtalsbestämmelserna har inga direkta effekter på dagens läge vid anpassningen av den sociala trygghetslagstiftningen i Finland och i Lettland. I artikel 38 har inskrivits ett mål som i sinom tid genomförs genom associeringsrådets beslut. I praktiken kommer samordningen av de sociala trygghetsystemen antagligen att ske redan tidigare genom den finsk-lettiska överenskommelsen om social trygghet, vars bestämmelser beslutet i associeringsrådet inte kan begränsa.

Artiklarna 44—51 gäller etablering. Parterna garanterar bolag, dotterbolag och filialer på varandras territorier en likställd behandling. Utgångspunkten är att diskriminering skall försvinna i så stor utsträckning som möjligt.

Artiklarna 47—48 innehåller bestämmelser om finansiella tjänster. I artikel 50 finns bestämmelser om examensmotsvarighet. I artikel 51 redogörs för de avvikelser som gäller vid etablering (t.ex. strukturuomvandling i någon bransch). Avvikelserna har som tidsgräns den 31 december 1999.

Artiklarna om etablering (artikel 49) och om tillhandahållande av tjänster (artikel 52) innehåller också bestämmelser om arbetstagarnas rörlighet. Enligt dessa bestämmelser skall ett lettiskt bolag som är etablerat i någon medlemsstat ha rätt till interna överföringar av arbetstagare på vissa villkor och på motsvarande sätt skall inresa tillåtas för personer i ledande ställning eller särskilda uppgifter i samband med tillhandahållandet av tjänster.

När de i avtalet angivna villkoren uppfylls, kan uppehålls- och arbetstillstånd beviljas enligt de regler som gäller i Finland, om vistelsens art förutsätter arbetstillstånd.

I artiklarna 52—54 bestäms att beträffande tillhandahållandet av tjänster gäller att även sådana företag som inte fungerar på en annan parts territorium så småningom får erbjuda sina tjänster. Inom åtta år från det att avtalet har trätt i kraft genomför associeringsrådet successivt de åtgärder som behövs. I artikel 53 fästs uppmärksamhet på liberaliseringen av handeln med tjänster. Artikel 54 avser kommersiell sjötransport. Parterna förbinder sig till fritt marknadstillträde och trafik på kommersiella grunder.

Artiklarna 55—60 innehåller allmänna bestämmelser om de restriktioner som är berättigade med hänsyn till allmän ordning, säkerhet eller hälsa. I artikel 58 konstateras att bestämmelserna inte tillämpas på bl.a. åtgärder som anknyter till offentlig myndighets behörighet och inte heller på förmåner som beviljats för att undvika dubbelbeskattning. I artikel 59 bestäms att då parterna gradvis jämkar bestämmelserna, skall associeringsrådet beakta parternas förpliktelser enligt GATS-konventionen och i synnerhet dess artikel V.

Artiklarna 61—71 (avdelning V) gäller betalningar, kapital, konkurrens och andra ekonomiska bestämmelser samt tillnärmning av lagar.

Artiklarna 61—63 gäller löpande betalningar och kapitalrörelser. Enligt artikel 62 garanterar parterna från ikraftträdandet av bestämmelserna bl.a. fri rörlighet av kapital för så gott som alla direkta investeringar och portföljinvesteringar enligt avtalen.

Artiklarna 64—68 innehåller konkurrensbestämmelser och andra ekonomiska bestämmelser. Enligt artikel 64.1 är missbruk av en dominerande ställning och statliga stöd som snedvrider konkurrensen inte förenliga med avtalet. Associeringsrådet kommer att utfärda bestämmelser om detta före den 31 december 1997. Offentliga stöd kan på vissa villkor fortsätta till den 31 december 1999 och för Lettlands del t.o.m. fem år efter detta. Enligt artikel 65 strävar parterna efter att undvika importrestriktioner som genomförs i betalningsbalanssyfte och försöker underrätta om sådana i god tid. Parterna eftersträvar gemenskapsnivå på skyddet för immateriell, industriell och kommersiell äganderätt senast den 31

december 1999. Enligt artikel 68 anses tillträde till offentliga kontrakt önskvärt.

Artiklarna 69—71 gäller tillnärmning av lagar. Parterna anser att Lettlands ekonomiska integrering i gemenskapen i avgörande utsträckning är beroende av tillnärmningen av lagarna. I artikel 70 finns en förteckning över områden där tillnärmningen är särskilt viktig (bl.a. tullagar, bolagsrätt, bankrätt, bolagsredovisning, beskattning osv.).

I artiklarna 72—100 (avdelning VI) behandlas ekonomiskt samarbete. Politik och andra åtgärder skall planeras så att de främjar den ekonomiska utvecklingen i Lettland och dessa skall bygga på principen om hållbar utveckling. I artikel 72 fästs särskild uppmärksamhet vid åtgärder som är ägnade att gynna samarbetet mellan de baltiska länderna, med länderna i Central- och Östeuropa samt med övriga länder som gränsar till Östersjön, i syfte att gynna en integrerad utveckling av regionen.

Samarbetsområden är: industriellt samarbete (artikel 73), främjande och skydd av investeringar (artikel 74), små och medelstora företag (artikel 75), jordbruks- och industristandarder och bedömning av överensstämmelse (artikel 76), samarbete inom vetenskap och teknik (artikel 77), undervisning (artikel 78), jordbruk och jordbrukets förädlingsindustri (artikel 79), fiskerinäringen (artikel 80), energi (artikel 81), kärnenergisäkerhet (artikel 82), miljön (artikel 83), transport (artikel 84), telekommunikation, posttjänster, radiosändning (artikel 85), infrastruktur för information (artikel 86), bank- och försäkringsväsen och andra finansiella tjänster (artikel 87), samarbete beträffande revision och finansiell kontroll (artikel 88), monetär politik (artikel 89), penningvävt (artikel 90), regional utveckling (artikel 91), socialt samarbete (artikel 92), turism (artikel 93), information och kommunikation (artikel 94), konsumentskydd (artikel 95), tull (artikel 96), statistiskt samarbete (artikel 97), den ekonomiska politiken (artikel 98), offentlig förvaltning (artikel 99) och narkotika (artikel 100). Bestämmelserna är i regel generella och av målsättningskaraktär.

Artikel 101 (avdelning VII) behandlar samarbete för att förhindra olaglig verksamhet. Parterna strävar efter samarbete bl.a. för att förhindra illegal invandring, olaglig handel med industriavfall och förfälskade produkter, olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen samt för att bekämpa organiserad brottslighet.

Artikel 102 (avdelning VIII) behandlar kulturellt samarbete. Bland samsamarbetsområdena kan nämnas översättningar av skönlitterära verk, utväxling av konstverk och konstnärer samt kulturevenemang.

I artiklarna 103—109 (avdelning IX) behandlas ekonomiskt samarbete. Källor för finansiellt bistånd är enligt artiklarna bl.a. lån från Europeiska investeringsbanken, Pharesamarbetet och det ekonomiska biståndet inom ramen för G 24. Enligt artikel 105 fastställs målen och områdena för gemenskapens ekonomiska bistånd i ett vägledande program. I artikel 107 fastställs att det ekonomiska biståndet skall utvärderas på grundval av de behov som uppstår och enligt Lettlands utvecklingsnivå, med beaktande av den lettiska ekonomins upptagningsförmåga. I artikel 109 fastställs att Lettland skall delta i ramprogram på olika områden och att associeringsrådet skall bestämma villkoren och förutsättningarna för deltagandet i dessa program.

Artiklarna 110—131 (avdelning X) innehåller institutionella och allmänna bestämmelser samt slutbestämmelser.

Artiklarna 110—115 innehåller bestämmelser om associeringsrådet. Rådet skall övervaka avtalets genomförande. Det sammanträder på ministernivå en gång om året och när omständigheterna så kräver. Associeringsrådet undersöker alla frågor av betydelse inom ramen för avtalet samt alla andra internationella frågor av gemensamt intresse för parterna.

Associeringsrådet består av medlemmarna av EU-rådet och EG-kommissionen samt av medlemmar som utses av den lettiska regeringen. Ordförande är växelvis en medlem av EU-rådet och av lettiska regeringen i enlighet med bestämmelserna i arbetsordningen. I associeringsrådet kan representationen även skötas genom ställföreträdare.

Associeringsrådet har befogenhet att fatta beslut för att uppnå målen i avtalet. Besluten är bindande för parterna, och parterna skall genomföra de åtgärder som behövs för att verkställa besluten. Associeringsrådet kan även utfärda rekommendationer. Associeringsrådet utarbetar sina beslut och rekommendationer genom samförstånd mellan de båda parterna.

Var och en av parterna kan hänskjuta en tvist om tillämpningen eller tolkningen av avtalet till associeringsrådet som får bilägga tvisten genom ett beslut.

Associeringsrådet biträds av en associerings-

kommitté, som består av företrädare för medlemmarna i EU-rådet och EG-kommissionen samt företrädare för den lettiska regeringen på högre tjänstemannanivå. Rådet fastställer associeringskommitténs uppgifter i sin arbetsordning, och dessa skall inbegripa beredningen av associeringsrådets möten och hur kommittén skall fungera. Associeringsrådet kan delegera sina befogenheter till associeringskommittén.

Associeringsrådets beslutanderätt med hänsyn till den finska statsförfattningen behandlas nedan under punkt 3.

Artiklarna 116—118 innehåller bestämmelser om den parlamentariska kommittén. En parlamentarisk kommitté inrättas som ett forum där medlemmarna i det lettiska parlamentet och Europaparlamentet kan träffas och utbyta åsikter. Kommittén skall själv fastställa hur ofta den skall sammanträda.

I artikel 119 åtar sig parterna att säkerställa att deras medborgare har tillgång till behöriga domstolar. Artikel 120 innehåller de avvikelser som tillåts. I artikel 121 utreds diskrimineringsbestämmelserna inom avtalets tillämpningsområde.

I artiklarna 122—131 ingår närmare bestämmelser om genomförandet och ikraftsättandet av avtalet.

Enligt punkt 3 i artikel 131 skall avtalet då det träder i kraft ersätta avtalet mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och Lettland om handel och ekonomiskt och kommersiellt samarbete, undertecknat i Bryssel den 11 maj 1992. Det Europaavtal som nu ingås grundar sig delvis på, utvecklar ytterligare och innehåller de viktigaste bestämmelserna i avtalet av den 18 juli 1994 mellan Europeiska gemenskapen, Europeiska atomenergigemenskapen och Europeiska kol- och stål gemenskapen samt Republiken Lettland om frihandel och handelsrelaterade frågor. När avtalet träder i kraft ersätter det genast avtalet om frihandel och handelsrelaterade frågor.

Bilagor och protokoll

I avtalet ingår sammanlagt 18 bilagor och fem protokoll, vilka enligt artikel 126 utgör en integrerad del av avtalet. Bilagorna är: I Definition av industri- och jordbruksprodukter (artiklarna 9 och 18), II Lettiska importtullkoncessioner (artikel 11.2), III Lettiska import-

tullkoncessioner (artikel 11.3), IV Lettiska exporttullkoncessioner (artikel 14.1), V Gemenskapens tullkoncessioner för textilprodukter (artikel 16.1), VI Bearbetade jordbruksprodukter (artikel 17), VII Gemenskapens jordbrukskoncessioner — tullkoncessioner (artikel 20.2), VIII Gemenskapens jordbrukskoncessioner — ordningar för import av kött och levande djur (artikel 20.2), IX Gemenskapens jordbrukskoncessioner — tullkvoter (artikel 20.2), X Lettiska jordbrukskoncessioner — tullsatser (artikel 20.2), XI Lettiska jordbrukskoncessioner — tullkvoter (artikel 20.2), XII Gemenskapens koncessioner på fiskeriområdet (artikel 23.1), XIII Lettiska koncessioner på fiskeriområdet (artikel 23.1), XIV Gemenskapens undantagsbestämmelser (artikel 44.1), XV Lettiska tillfälliga undantagsbestämmelser (artikel 44.2 i), XVI Finansiella tjänster (artikel 47), XVII Skydd för immateriell, industriell och kommersiell äganderätt (artikel 67) och XVIII Lettlands deltagande i gemenskapsprogram (artikel 109).

Förteckning över protokoll: 1) som avses i artikel 16.2 om andra förfaranden som är tillämpliga på textilvaror 2) om handel med förädlade jordbruksprodukter mellan gemenskapen och Lettland, 3) om definitionen av begreppet "ursprungsvaror" och om metoder för administrativt samarbete, 4) om särskilda bestämmelser för handeln mellan Lettland och Spanien respektive Portugal samt 5) om ömsesidigt bistånd i tullfrågor.

2. Ikraftträdande

Enligt det andra stycket i artikel 131 i Europaavtalet skall avtalet godkännas av de avtalsslutande parterna enligt deras egna förfaranden. Därefter träder avtalet i kraft den första dagen i den andra månaden efter den dag då parterna till varandra anmält att dessa förfaranden har avslutats.

Enligt självstyrelselagen för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om viss ekonomisk verksamhet som enligt Romfördraget hör till Europeiska gemenskapernas behörighet. Bifall till lagen som ingår i denna proposition kommer att inbegäras av Ålands lagting i enlighet med 59 § 2 mom. självstyrelselagen för Åland (114/91).

3. Lagstiftningsordning och behovet av riksdagens samtycke

Europaavtalet med Lettland är ett avtal med delad behörighet, dvs. bestämmelserna omfattas dels av medlemsstaternas, dels av gemenskapens behörighet. Därför antas avtalet i Finland i enlighet med 33 § regeringsformen och 69 § riksdagsordningen.

Substansbestämmelserna i avtalet innehåller inte bestämmelser som fordrar riksdagens samtycke på det sätt som avses i 33 § regeringsformen. Enligt regeringens uppfattning hör dock bestämmelserna om inrättandet av ett associeringsråd — samt rådets uppgifter och behörighet — till området för lagstiftningen.

Associeringsrådet är ett organ som inrättas genom avtalet. Det övervakar genomförandet av avtalet och granskar viktiga frågor i anslutning till det. Rådet använder beslutanderätt i de fall som anges i avtalet och för att genomföra avtalets mål. Associeringsrådet består av medlemmar som utses av Europeiska unionens råd, Europeiska gemenskapernas kommission och Lettlands regering.

Enligt EG-domstolens praxis kan associeringsrådet fatta beslut om tillämpningen och verkställigheten av avtalet, och dessa beslut blir direkt tillämplig rätt i medlemsstaterna.

Det kan anses att medlemsstaterna har åtminstone partiell behörighet till de delar som gäller arbetstagares rörlighet, etableringsrätt och tillhandahållande av tjänster (avdelning IV). Detta gäller särskilt bestämmelserna och reglerna om inresa i landet samt vistelse och arbete där, arbetsvillkor, fysiska personers etablering samt tillhandahållandet av tjänster. Enligt avtalet har associeringsrådet huvudsakligen behörighet att ge rekommendationer på dessa områden och att granska de sätt som används för att uppnå avtalets mål. I vissa frågor kan associeringsrådet dessutom fatta bindande beslut.

I fråga om detta hindrar bestämmelserna i avtalet dock inte parterna från att tillämpa stadganden och bestämmelser om fysiska personers inresa och vistelse i landet, arbete, arbetsvillkor, etablering samt tillhandahållande av tjänster under förutsättning att de fördelar som redan fastställs i avtalet inte begränsas (artikel 56, i fråga om den sociala tryggheten artikel 38).

EU-rådet deltar i beslutsfattandet i associeringsrådet där besluten fattas enhälligt. En

medlemsstat är företräd i associeringsrådet enbart genom den representant som utsetts av EU-rådet. När associeringsrådet behandlar frågor som hör till gemenskapskompetensen är huvudregeln den att de interna besluten inom gemenskapen skall fattas med iakttagande av de omröstningsregler som gäller för beslut om EG-rättsakter på motsvarande område. Om ett bindande beslut av associeringsrådet hör till medlemsstaternas behörighet, fattas beslutet i EU-rådet med enhällighet.

Till den del associeringsrådet behandlar frågor som hör till medlemsstaternas behörighet, har medlemsstaterna sålunda möjlighet att påverka behandlingen genom rådet. Då även associeringsrådet fattar sina beslut med enhällighet, betyder detta att i praktiken blir medlemsstaterna inte tvungna att godkänna beslut som de motsatt sig.

EU-rådets beslut om associeringsrådet är i 33 a § RF avsedda beslut i internationella organ, beträffande vilka statsrådet beslutar om beredningen och om andra därtill anslutna åtgärder, dock med beaktande av stadgandena i 4 a kap. RO om riksdagens deltagande i beslutsfattandet.

Även om medlemsstaterna deltar indirekt, via EU-rådet, i beslutsfattandet i själva asso-

ciationsrådet, anser regeringen att delegeringen, vare sig det är fråga om medlemsstaternas behörighet eller om delad behörighet, inte innebär sådan delegering till ett internationellt organ av finsk rättskipningsbehörighet att godkännandet av själva associeringsavtalet förutsätter att inskränkt grundlagsordning används. Avtalen med delad behörighet, typ Europaavtalen, utgör dock en ny avtalsgrupp inom finsk fördragspraxis, och de tidigare ställningstagandena av grundlagsutskottet täcker inte de nya tolkningsproblemen till alla delar.

Med stöd av det ovan anförda och i enlighet med 33 § regeringsformen föreslås,

att Riksdagen godkänner de bestämmelser som kräver riksdagens samtycke i det i Luxemburg den 12 juni 1995 ingångna Europaavtalet om upprättandet av en associering mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater å ena sidan och Republiken Lettland å andra sidan.

Eftersom beslutet innehåller bestämmelser som hör till lagstiftningens område, föreläggs Riksdagen dessutom följande lagförslag:

Lag**om godkännande av vissa bestämmelser i Europaavtalet med Lettland**

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §
Bestämmelserna i det i Luxemburg den 12 juni 1995 ingångna Europaavtalet om upprättandet av en associering mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater å ena sidan och Republiken Lettland å andra sidan är, för så vitt de hör till lagstiftningens område, i kraft så som därom har överenskommit.

2 §
Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom förordning.

3 §
Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Helsingfors den 18 december 1995

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Utrikesminister *Tarja Halonen*